

C-191

Green Deal Verduurzamen voedselconsumptie

Partijen

1. De Staatssecretaris van Economische Zaken, mevrouw S.A.M. Dijkma en de Minister van Infrastructuur en Milieu, mevrouw drs. M.H. Schultz van Haegen, ieder handelend in zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, samen hierna te noemen: Rijksoverheid;
2. Het bestuur van Stichting Dutch Cuisine, te dezen vertegenwoordigd door de heer A. Kooy, voorzitter, hierna te noemen: Stichting Dutch Cuisine;
3. Albron B.V., vertegenwoordigd door de heer T. Verheij, algemeen directeur, hierna te noemen: Albron;
4. De Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A., te dezen vertegenwoordigd door de heer R. B. M. Huirne, hierna te noemen: Rabobank;
5. Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Amsterdam, handelend als bestuursorgaan, te dezen vertegenwoordigd door de heer A. Choho, wethouder Duurzaamheid, Openbare Ruimte, Dienstverlening en Bestuurlijk Stelsel, hierna te noemen: Gemeente Amsterdam;
6. Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Ede, handelend als bestuursorgaan, te dezen vertegenwoordigd door de heer L. Meijer, wethouder Food en Duurzaamheid gemeente Ede, hierna te noemen: Gemeente Ede;
7. Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Groningen, handelend als bestuursorgaan, te dezen vertegenwoordigd door de heer M.T. Gijsbertsen, wethouder duurzaamheid van de gemeente Groningen, hierna te noemen: Gemeente Groningen;
8. Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Rotterdam, handelend als bestuursorgaan, te dezen vertegenwoordigd door de heer M. Struijvenberg, wethouder Werkgelegenheid en Economie, hierna te noemen: Gemeente Rotterdam;
9. Koppert Cress B.V., te dezen vertegenwoordigd door de heer R. Baan, hierna te noemen: Koppert Cress;
10. Mattmo Creative B.V., te dezen vertegenwoordigd door mevrouw M. Mulder, algemeen directeur, hierna te noemen: Mattmo;
11. Sligro Food Group Nederland B.V., te dezen vertegenwoordigd door de heer W.J.P. Strijbosch, hierna te noemen: Sligro;
12. Stichting Natuur en Milieu, te dezen vertegenwoordigd door de heer S. Akkerman, hierna te noemen: Natuur en Milieu;
13. Vereniging GroentenFruit Huis, te dezen vertegenwoordigd door de heer G.H. Mulder, hierna te noemen: GroentenFruit Huis;
14. Wageningen University, Steunpunt Smaaklessen, te dezen vertegenwoordigd door de heer R.J. Bino, hierna te noemen: Wageningen University;

Partijen 2 tot en met 14 hierna samen te noemen: Participanten Samenwerkingsverband Dutch Cuisine;

Partijen 1 tot en met 14, hierna samen te noemen: Partijen.

Algemene overwegingen

1. Om onze welvaart ook voor toekomstige generaties te behouden is het nodig om het concurrentievermogen van onze economie te versterken en tegelijkertijd de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie en schaarse grondstoffen te verminderen.
2. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn essentieel om deze omslag naar groene groei mogelijk te maken. Bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties nemen volop concrete initiatieven voor vergroening van economie en samenleving. Met de Green Deal aanpak wil het kabinet deze dynamiek in de samenleving op groene groei optimaal benutten.
3. Green Deals bieden bedrijven, burgers en organisaties een laagdrempelige mogelijkheid om samen met de overheid te werken aan groene groei. Initiatieven uit de samenleving staan daarbij aan de basis. Daar waar deze tegen belemmeringen aanlopen die volgens initiatiefnemers kunnen worden aangepakt op rijksniveau, wil het kabinet zich inzetten deze weg te nemen of op te lossen om zo deze initiatieven te faciliteren en te versnellen. In een Green Deal leggen Partijen hierover concrete afspraken schriftelijk vast.
4. De resultaten van een Green Deal kunnen gebruikt worden bij andere, vergelijkbare projecten, waardoor er navolging kan plaatsvinden en de reikwijdte van een Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de Rijksoverheid tegenover staat.

Specifieke overwegingen Green Deal Verduurzamen voedselconsumptie

Verduurzamen voedselssystemen en voedselpatronen

1. De productie van voedsel voorziet in een basisbehoefte, maar legt ook een groot beslag op schaarse hulpbronnen en heeft vaak negatieve gevolgen voor de kwaliteit van de leefomgeving, het klimaat en de biodiversiteit. Het voedselsysteem staat onder druk van o.a. een groeiende wereldbevolking, overmatig land- en watergebruik en klimaatverandering. Veranderingen zijn noodzakelijk om de mondiale, Europese en nationale voedselvoorziening toekomstbestendig te maken¹. Partijen trekken zich dit aan en willen hier een praktische uitwerking aan geven binnen het kader van Nederlandse voedselconsumptie.
2. De grote uitdaging met betrekking tot duurzaam voedsel is de combinatie van bevolkingsgroei en dieetverandering: de wereldbevolking groeit van 6 naar 9 miljard mensen in 2050 en het mondiale dieet verschuift van plantaardige naar dierlijke producten.
3. Het is niet aannemelijk dat alleen het verduurzamen van de productie van voedsel genoeg zal zijn om het voedselsysteem te verduurzamen. Deze uitdaging vraagt om een voedseltransitie: een lange termijn overgang naar een duurzame productie, en een meer gebalanceerde (duurzaam en gezond) voedselconsumptie.
4. Een duurzaam voedingspatroon draagt bij aan het verduurzamen van het voedselsysteem en houdt ook een gezonder voedingspatroon in: eten volgens de richtlijnen gezonde voeding heeft veel overeenkomsten met een duurzaam voedingspatroon².
5. Een duurzaam voedingspatroon houdt rekening met de ecologische voetafdruk en is bij voorkeur smaakvol. Het gaat uit van onder andere de volgende aspecten:
 - zo veel mogelijk seizoen- en streekgebonden producten;
 - zo veel mogelijk plantaardige eiwitten;
 - zo min mogelijk verspilling;
 - zo veel mogelijk duurzaam geproduceerde producten, en indien van ver van duurzame herkomst.

¹ Brief van Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu en Staatssecretaris van Economische Zaken aan de Europese Commissie over verduurzaming van voedselssystemen (Kamerstuk 31 532, nr. 123).

² Gezondheidsraad. Richtlijnen goede voeding ecologisch belicht. Den Haag: Gezondheidsraad, 2011; publicatienr. 2011/08.

6. Partijen willen met deze Green Deal een focus op het voedingspatroon van de Nederlandse consument: de keuze voor een gezonder en duurzamer voedingspatroon kan gemakkelijk en aantrekkelijker worden gemaakt³. Praktische handvatten daarvoor kunnen hieraan bijdragen. Daarbij is ook het benutten van kennis over het gedrag van de consument essentieel^{4,5}.
7. Met deze Green Deal willen Partijen een versnelling teweeg brengen van het verduurzamen van het voedingspatroon van de consument. Partijen zien mogelijkheden om dit te bereiken via de inzet van verschillende, samenwerkingsinitiatieven en innovatieve projecten in de voedselketen die aansluiten bij het Rijksbeleid voor verduurzamen van voedselpatronen en systemen. Het Samenwerkingsverband Dutch Cuisine vormt een voorbeeld van een dergelijk initiatief.
8. De bovengenoemde samenwerkingsinitiatieven in de voedselketen kunnen volgens Partijen ook bijdragen aan het sluiten van de voedselketen. Deze Green Deal sluit daarmee ook aan bij de ambitie om te komen tot een circulaire economie, mede vormgegeven in het programma Van Afval Naar Grondstof (www.rijksoverheid.nl/VANG) met daarin de operationele doelstelling *verduurzamen consumptie*⁶.

Kennis en onderwijs

9. Nederland is op het gebied van de land- en tuinbouw een wereldspeler dankzij een hoge productiviteit en een hoog innovatief karakter, waar stevig wordt gewerkt aan de verduurzaming van de productie. Het Nederlandse bedrijfsleven is samen met kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheid in staat om hervormingen, transities, doorbraken en verdere verduurzaming te initiëren, te faciliteren en waar mogelijk te versterken.
10. Daarbij aansluitend is in de horeca en catering behoefte aan het gezamenlijk ontwikkelen van onderzoek en het ontsluiten van kennis over o.a. nieuwe eiwitten, gedragsverandering bij de consument en het tegengaan van voedselverspilling.
11. Onderwijs, van basisschool tot beroepsonderwijs, en educatiecentra spelen een belangrijke rol bij het verduurzamen van het voedingspatroon van de consument, en van de horeca.

De rol van de keten bij gezonde en duurzame voedingspatronen

12. De horeca, haar chef-koks en de cateringbranche vormen een voorbeeld voor de consument en kunnen daarmee diens gedrag beïnvloeden. Zij kunnen daarmee een trendsettende rol vervullen bij de verandering in het voedingspatroon van de consument.
13. Cateringbedrijven voorzien in dagelijkse maaltijden bij bedrijfs-, school- en sportkantines. Zij hebben zo direct invloed op het dagelijks voedingspatroon van de consument die door hun bediend wordt.
14. De retail speelt een belangrijke rol bij de bewustwording en de verandering van het voedingspatroon van de kopende consument door de wijze waarop zij voedingsmiddelen presenteert en promoot.

Samenwerkingsverband Dutch Cuisine

15. Het samenwerkingsverband Dutch Cuisine is een voorbeeld van een samenwerkingsverband dat gericht is op de verduurzaming van de voedselconsumptie. De Participanten van het Samenwerkingsverband Dutch Cuisine bestrijken de hele voedselketen. Centraal in deze samenwerking staat dat de deelnemers het gemakkelijker en aantrekkelijker willen maken voor de consument om gezonder en duurzamer te eten. Het kader voor de samenwerking wordt gevormd door de Dutch Cuisine uitgangspunten.

³ PBL (Planbureau voor de Leefomgeving) (2013), De macht van het menu. Opgaven en kansen voor duurzaam en gezond voedsel, Den Haag

⁴ RLI (Raad voor de Leefomgeving) (2014);doen en laten, effectiever milieubeleid door mensenkennis.

⁵ Kabinetsreactie op adviesrapporten van RLI, RMO en WRR over de benutting van gedragswetenschappelijke kennis in beleid (4 dec 2014) (TKnr: 34000-XIII-140)

⁶ Voortgangsrapportage 'Van Afval Naar Grondstof' (15 april 2015) (TKnr 33043-41)

16. Partijen zijn ervan overtuigd dat samenwerking van alle actoren in de voedselketen en de creativiteit van chef-koks de verduurzaming van voedingspatronen kan versnellen. Deze Green Deal is gericht op het stimuleren van samenwerkingsinitiatieven zoals het Samenwerkingsverband Dutch Cuisine. Partijen verwelkomen uitdrukkelijk andere bedrijven, organisaties, medeoverheden en andere samenwerkingsinitiatieven die het doel van deze Green Deal onderschrijven en zich willen aansluiten.

Komen het volgende overeen:

Paragraaf 1. Definities en doel

Artikel 1.1 Definities

In deze Green Deal wordt verstaan onder:

- Dutch Cuisine uitgangspunten: de vijf principes en het daarbij behorende streven naar duurzaam eten gebaseerd op het gedachtegoed van Albert Kooy zoals omschreven op www.dutch-cuisine.nl.
- Project 'Eiwittransitie via de menukaart': project dat is gericht op het vergroten van het begrip en bewustzijn over nieuwe eiwitten en het stimuleren van het grote publiek om deze meer te consumeren.

Artikel 1.2 Doel

Het doel van deze Green Deal is om het voedingspatroon van de Nederlandse consument te verduurzamen via de horeca, de catering, de retail en het onderwijs. Partijen willen daartoe samenwerking in de voedselketen stimuleren en projecten gericht op het verduurzamen van voedselpatronen aanjagen.

Paragraaf 2. Samenwerking Green Deal

Artikel 2.1 Gezamenlijke inzet en acties Partijen

1. Partijen wisselen kennis en informatie uit over het verduurzamen van voedingspatronen.
2. Partijen delen de kennis en informatie die voortkomt uit deze Green Deal en stellen deze op een toegankelijke wijze beschikbaar voor een ieder.
3. Partijen spannen zich in om initiatieven en projecten gericht op het verduurzamen van voedingspatronen met elkaar te verbinden.

Artikel 2.2 Inzet en acties Rijksoverheid

1. De Rijksoverheid spant zich in om eventuele belemmeringen op het gebied van wet- en regelgeving weg te nemen.
2. De Rijksoverheid draagt goede voorbeelden van samenwerkingsverbanden en projecten voor het verduurzamen van voedingspatronen, zoals het Samenwerkingsverband Dutch Cuisine, uit via haar project Duurzaam Doen zodat de consument hiermee kennis kan maken.
3. De Rijksoverheid betreft de ervaringen en inzichten die worden verkregen uit deze Green Deal bij het (verder) ontwikkelen en de implementatie van haar beleid over het verduurzamen van voedingspatronen.
4. De Rijksoverheid vertaalt het advies Richtlijn Gezonde Voeding van de Gezondheidsraad naar een heldere en praktische voorlichtingsboodschap over voeding voor consumenten, zorgt dat dit breed onder de aandacht wordt gebracht en schenkt daarbij ook aandacht aan nieuwe eiwitten.
5. De Rijksoverheid stelt kennis beschikbaar over de milieudruk van (nieuwe) eiwitbronnen voor het project 'Eiwittransitie via de menukaart' van het Samenwerkingsverband Dutch Cuisine en soortgelijke andere projecten die zijn gericht op het verduurzamen van voedingspatronen.

Paragraaf 3. Samenwerkingsverband Dutch Cuisine

Artikel 3.1 Gezamenlijke inzet en acties van Participanten Samenwerkingsverband Dutch Cuisine

1. De Participanten Samenwerkingsverband Dutch Cuisine werken op basis van de Dutch Cuisine uitgangspunten samen en voeren gezamenlijk en eigenstandig projecten uit.
2. De Participanten Samenwerkingsverband Dutch Cuisine dragen de Dutch Cuisine uitgangspunten op actieve wijze uit via hun eigen communicatiemiddelen- en kanalen.
3. De Participanten Samenwerkingsverband Dutch Cuisine leggen hun samenwerkingsafspraken nader vast in werkaafspraken en een jaarlijks werkplan.
4. De Participanten Samenwerkingsverband Dutch Cuisine richten ten behoeve van het Samenwerkingsverband Dutch Cuisine een secretariaat in dat onder leiding van een secretaris toeziet op de uitvoering van het werkplan.
5. De Participanten Samenwerkingsverband Dutch Cuisine voeren tijdens de looptijd van deze Green Deal jaarlijks minimaal één specifiek op duurzaamheid gericht project uit in één van de volgende categorieën:
 - Nederlandse Voedsel- en Eetcultuur
 - Onderzoek en toegepaste innovatie voedselpatronen
 - Educatie zoals bijvoorbeeld: lesmateriaal en masterclasses op basis van de Dutch Cuisine uitgangspunten voor diverse onderwijs instelling
 - Gedragsverandering consumentEen van de resultaten binnen de projecten is het ontwikkelen van nieuwe gerechten en receptuur.
6. De Participanten Samenwerkingsverband Dutch Cuisine werken in jaar 1 van de uitvoering van deze Green Deal het project 'Eiwittransitie via de menukaart' uit en starten de uitvoering daarvan.

Paragraaf 4. Governance en monitoring

Artikel 4.1 Stuurgroep

1. Partijen stellen binnen twee maanden na ondertekening van deze Green Deal een Stuurgroep samen die bestaat uit vertegenwoordigers van Rijksoverheid en van deelnemende samenwerkingsverbanden.
2. De Stuurgroep is belast met de coördinatie, uitvoering en monitoring van deze Green Deal en kan een secretaris aanwijzen die de bijeenkomsten van de Stuurgroep organiseert en voorbereidt.
3. De Stuurgroep komt ten minste drie keer per jaar bijeen om:
 - de voortgang van de uitvoering van deze Green Deal te bespreken;
 - opgedane kennis en ervaringen te delen;
 - knelpunten te inventariseren en praktische oplossingen voor geconstateerde knelpunten te bespreken;
 - waar nodig verder acties te initiëren;
 - behaalde resultaten vast te stellen.
4. Partijen rapporteren aan de Stuurgroep over de voortgang van de uitvoering van deze Green Deal.
5. De Stuurgroep kan Partijen aanspreken op de uitvoering van deze Green Deal.

Paragraaf 5. Slotbepalingen

Artikel 5.1 Uitvoering in overeenstemming met het Unierecht

De afspraken van deze Green Deal zullen in overeenstemming met het recht van de Europese Unie worden uitgevoerd in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technisch normen en voorschriften.

Artikel 5.2 Wijzigingen

1. Elke Partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken de Green Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle Partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere Partijen schriftelijk heeft medegedeeld.
3. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlagen aan de Green Deal gehecht.

Artikel 5.3 Toetreding van nieuwe Partijen

1. Er kunnen nieuwe Partijen toetreden tot deze Green Deal.
2. Een nieuwe partij maakt haar verzoek tot toetreding schriftelijk bekend aan de secretaris van de Stuurgroep. Zodra alle Partijen schriftelijk hebben ingestemd met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Green Deal en gelden voor die Partij de voor haar uit de Green Deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.
3. Het verzoek tot toetreding en de verklaring tot instemming worden als bijlage aan de Green Deal gehecht.

Artikel 5.4 Citeertitel

De Green Deal kan worden aangehaald als Green Deal Verduurzamen voedselconsumptie.

Artikel 5.5 Opzegging

Elke Partij kan deze Green Deal (te allen tijde) met inachtneming van een opzegtermijn van twee maanden schriftelijk opzeggen.

Artikel 5.6 Nakoming

Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken van de Green Deal niet in rechte afdwingbaar is.

Artikel 5.7 Inwerkingtreding, looptijd en mogelijke voortzetting

1. Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en loopt tot en met 30 juni 2018.
2. Partijen nemen de uitvoering van alle in deze Green Deal genoemde afspraken zo snel mogelijk ter hand.
3. Drie maanden voor de afloop van de in het eerste lid genoemde termijn wordt bezien of de Green Deal tot en met 2022 moet worden verlengd.

Artikel 5.8 Openbaarmaking

Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, onder andere in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals, zodat navolging hiervan kan worden bevorderd.

**Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te Rotterdam
op 2 november 2015.**

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

.....
S.A.M. Dijkma

De Minister van Infrastructuur en Milieu,

.....
M.H. Schultz van Haegen

Stichting Dutch Cuisine,

.....
A. Kooy

Albron B.V.,

.....
T. Verheij

Rabobank,

.....
R.B.M. Huirne

Gemeente Amsterdam,

.....
A. Choho

Gemeente Ede,

.....
L. Meijer

Gemeente Groningen,

.....
M.T. Gijbartsen

Gemeente Rotterdam,

.....
M. Struijvenberg

Koppert Cress B.V.,

.....
R. Baan

Mattmo Creative B.V.,

.....
M. Mulder

Sligro Food Group Nederland B.V.,

.....
W.J.P. Strijbosch

Stichting Natuur en Milieu,

.....
S. Akkerman

Vereniging GroentenFruit Huis,

.....
G.H. Mulder

Wageningen University,

.....
R.J. Bino